

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН,
УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
та тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання
з дисципліни **СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

для здобувачів	2 курсу
підготовки	1 курсу зі скороченим терміном навчання
галузі знань	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
	23 – Соціальна робота
	I - Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
спеціальності	231 – Соціальна робота
освітньо-професійної	I10 Соціальна робота та консультування
програми	Соціальний бізнес та соціально-економічна безпека
факультету	Соціальні програми та консультування
	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Хмельницький – 2025 р.

Методичні рекомендації та тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання з дисципліни «Соціальна економіка» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 231– Соціальна робота, І10 Соціальна робота та консультування.

РОЗРОБНИКИ: Тарасюк А.В., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.е.н., доцент.

Рецензент: Олійник Н. М., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.т.н., доцент

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від «28» 08 2025 року

Завідувач кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 72/030-03.09.2025

ЗМІСТ

	с
Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	5
2. Структура навчальної дисципліни	
3. Контроль знань студентів	7
4. Мета та вимоги до виконання контрольної роботи з дисципліни	8
5. Завдання контрольної роботи	9
5. Методичні рекомендації до виконання розрахункової роботи	10
6. Рекомендована література	17

ВСТУП

Якісні зміни в економіці в сучасних умовах пред'являють особливі вимоги до рівня компетентності керівників різних рангів, професіоналів та фахівців взагалі. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка майбутніх економістів, що глибоко розуміють теорію сучасної економіки та вміють ефективно використовувати отримані знання на практиці. Це обумовлює необхідність викладання економічних дисциплін з урахуванням нових підходів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна економіка» є формування системи теоретичних знань, прикладних умінь і компетентностей, щодо використання методичного апарату та інструментарію соціальної економіки, оволодіння навичками прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах ринкових відносин.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

1. ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності..

2. ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

3. ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

4. СК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціальнопедагогічного, юридичного, економічного, медичного).

5. СК 2. Здатність аналізувати та визначати соціальні проблеми та загрози соціально-економічній безпеці і шляхи їх вирішення із застосуванням інноваційних підходів

6. СК 21. Здатність аналізувати та визначати соціальні проблеми та загрози соціально-економічній безпеці і шляхи їх вирішення із застосуванням інноваційних підходів.

Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

1 (ПРН 3). Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

2 (ПРН 5). Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

3 (ПРН 6). Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

4 (ПРН 8). Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціальнополітичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

5. (ПРН 11). Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

6 (ПРН 24). Вміти аналізувати та визначати соціальні проблеми та загрози соціально-економічній безпеці і шляхи їх вирішення із застосуванням інноваційних підходів.

ІІІ. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Соціалізація економіки

Тема 1. Основи соціальної економіки

Сутність, принципи та функції соціальної економіки. Соціальна політика як складова соціальної економіки. Суб'єкти і об'єкти соціальної політики. Інститути й інструменти соціальної політики. Соціальна справедливість у соціальній економіці. Діагностика соціальної безпеки. Людський розвиток і його оцінювання

Тема 2. Особливості розвитку соціальної економіки

Історичні аспекти розвитку соціальної політики та становлення соціальної економіки у світі та в Україні. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. Соціальна структура українського суспільства. Причини загострення соціальних проблем. Вплив світового досвіду на побудову ефективної національної моделі соціальної політики. Пріоритетні напрями розвитку соціальної політики в Україні.

Тема 3. Поняття соціальних стандартів

Соціальні стандарти та нормативи. Їхня характеристика. Прожитковий мінімум як основа реалізації соціальних гарантій. Бідність як соціальне явище. Проблеми диференціації населення. Напрями боротьби з бідністю.

Тема 4. Місце соціальної сфери в соціальній економіці

Соціальна сфера та її складові у вирішенні соціальних проблем. Планування розвитку соціальної сфери. Особливості фінансування соціальної сфери.

Змістовий модуль 2. Система соціального захисту населення в соціальній економіці

Тема 5. Соціальний захист населення

Соціальний захист як система. Принципи побудови системи соціального захисту в соціальній економіці. Соціальний захист найбільш вразливих верств населення. Пріоритетні напрями вдосконалення форм захисту соціально вразливих верств населення.

Тема 6. Напрямки соціального захисту економічно активного населення

Сутність категорії "економічно активне населення". Система соціального захисту економічно активного населення. Гарантії в оплаті праці як елемент

соціального захисту найманих працівників. Мінімальна заробітна плата. Зайнятість населення та безробіття. Мобільність робочої сили. Самостійна зайнятість у соціально орієнтованій економіці. Державна підтримка самостійної зайнятості. Зарубіжний досвід вирішення проблем соціального захисту економічно активного населення.

Тема 7. Соціальне підприємництво

Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки. Соціальні проекти та соціальне проектування. Соціальна відповідальність у підприємницькій діяльності.

Тема 8. Пенсійна система в Україні

Пенсійне забезпечення в Україні. Фінансовий стан Пенсійного фонду. Види пенсій як соціально-економічні категорії та критерії їх призначення. Змістовність і завдання реформування пенсійної системи в Україні. Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення населення.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	усь ого	у тому числі			
л		п	ла б	с.р.	
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Соціалізація економіки					
Тема 1. Основи соціальної економіки	14	1			13
Тема 2. Особливості розвитку соціальної економіки	18	1	2		15
Тема 3. Поняття соціальних стандартів	20		2		18
Тема 4. Місце соціальної сфери в соціальній економіці	22				22
Рубіжний контроль 1					
Разом за змістовим модулем 1	74	2	4		68
Змістовий модуль 2. Система соціального захисту населення в соціальній економіці					
Тема 7 Соціальний захист населення	16	2	2		12
Тема 8. Напрямки соціального захисту економічно активного населення	20				20
Тема 9. Соціальне підприємництво	20		2		18
Тема 10. Пенсійна система в Україні	20	2			18
Разом за змістовим модулем 2	76	4	4		68
Усього годин	150	6	8		108

Назви тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	усь ого	у тому числі			
л		п	ла б	с.р.	
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Соціалізація економіки					
Модуль 2					
Індивідуальне завдання – курсова робота	30				30

3. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається згідно до положення «Про оцінювання навчальних досягнень студентів ХНТУ» схваленого Вченою радою університету від 03.11.2015 року протокол № 2.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти заочної форми навчання здійснюється на основі результатів підсумкового контролю – екзамену - за 100-бальною шкалою оцінок

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти заочної форми навчання з навчальної дисципліни

№ з/п	Види навчальної діяльності здобувача вищої освіти	Сума балів
1.	Виконання курсової роботи	40
2.	Захист курсової роботи	60
	Разом курсова робота	100
3.	Підсумковий контроль (екзамен)	100

Курсова робота оцінюється окремо за національною, за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС.

Оцінювання виконання курсової роботи

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
- відповідність завданню та вимогам навчально-методичних рекомендацій щодо виконання курсової роботи; - самостійність розв’язання поставленої задачі, виконання розрахунків, рисунків і таблиць;		- уміння стисло, чітко та логічно викласти основний зміст і висновки по роботі; - здатність аргументовано захищати свої	

- наявність елементів науково-дослідного характеру та використання інформаційних технологій; - обґрунтованість запропонованих заходів; - якість оформлення курсової роботи; - дотримання графіку виконання та захисту курсової роботи.		пропозиції та погляди; - планомірний і систематичний характер роботи студента над темою.	
до 40 балів		до 60 балів	100 балів

Шкала оцінювання за ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності/Local grade	Оцінка ЄКТС/ECTS grade		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. МЕТА ТА ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Навчальним планом передбачено виконання контрольної роботи, яка повинна не тільки забезпечити контроль самостійної роботи студента, але і допомогти йому ознайомитися з методикою ряду економічних розрахунків.

Мета виконання контрольної роботи - поглиблення і закріплення теоретичних знань, придбання практичних навичок і їх застосування для рішення управлінських задач.

Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної і практичної.

У теоретичній частині студент повинен показати знання теоретичних основ тем, що викладаються, освітлюючи теорію питання на основі вивчення і

узагальнення економічної і спеціальної літератури, рішень законодавчих і виконавчих органів.

У практичній частині потрібно виконати розрахункову роботу «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта підприємництва», розрахувати. Зробити висновки.

Робота повинна бути оформлена на листах формату А4 і мати титульний лист, розбірливо і акуратно. При виконанні роботи потрібно виділяти заголовки питань, що висвітлюються. Сторінки пронумерувати. Доцільно цифрові дані звести в таблиці. При цьому таблиці повинні бути обов'язково пронумеровані і названі у відповідності з методичними вказівками. Табличний матеріал повинен бути оформлений відповідно до рекомендацій по оформленню текстових документів. Список використаної літератури приводиться в кінці роботи в алфавітному порядку. Оформлення роботи необхідно виконати згідно з вимогами нормативних документів. При посиланні на джерело в роботі вказується порядковий номер в переліку використаної літератури.

Вибір варіанта контрольної роботи відбувається за першою літерою прізвища.

№ варіанта	Перша буква прізвища
№ 1	А, Б
№ 2	В, Г
№ 3	Д, Е, Є, Ж
№ 4	З, І, К
№ 5	Л, М
№ 6	Н, О, П
№ 7	Р, С, Т
№ 8	У, Ф, Х
№ 9	Ц, Ч, Ш
№ 10	Щ, Ю, Я

Виконана робота представляється студентом на рецензування у встановлені терміни. Якщо робота не зарахована, то після виправлення помилок з урахуванням усіх зауважень рецензента студент знов подає на рецензування разом з попередньою рецензією.

Контрольна роботи, виконана за варіантом, що не відповідає першій літері прізвища, повертається студенту без розгляду.

Робота зараховується за результатами співбесіди з викладачем.

5. ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Варіант 1

1. Сутність, принципи та функції соціальної економіки.

2. Суб'єкти і об'єкти соціальної політики. Інститути й інструменти соціальної політики.

3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 2

1. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою.

2. Вплив світового досвіду на побудову ефективної національної моделі соціальної політики. Пріоритетні напрями розвитку соціальної політики в Україні.

3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 3

1. Соціальні стандарти та нормативи. Їхня характеристика.

2. Прожитковий мінімум як основа реалізації соціальних гарантій.

3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 4

1. Соціальна сфера та її складові у вирішенні соціальних проблем

2. Проблеми диференціації населення. Напрями боротьби з бідністю.

3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 5

1. Соціальний захист як система. Принципи побудови системи соціального захисту в соціальній економіці.

2. Особливості фінансування соціальної сфери.

3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 6

1. Сутність категорії "економічно активне населення". Система соціального захисту економічно активного населення.

2. Пріоритетні напрями вдосконалення форм захисту соціально вразливих верств населення.

3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 7

1. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки

2. Самостійна зайнятість у соціально орієнтованій економіці. Державна підтримка самостійної зайнятості

3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 8

1. Пенсійне забезпечення в Україні. Фінансовий стан Пенсійного фонду.
2. Гарантії в оплаті праці як елемент соціального захисту найманих працівників.
3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 9

1. Змістовність і завдання реформування пенсійної системи в Україні.
2. Соціальні проекти та соціальне проектування.
3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

Варіант 10

1. Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення населення.
2. Соціальна відповідальність у підприємницькій діяльності.
3. Виконання розрахункової роботи «Обґрунтування ідеї створення суб'єкта соціального підприємництва».

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ «ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕЇ СТВОРЕННЯ СУБ'ЄКТА СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Метою цієї розрахункової роботи є надання студентам можливості власної перевірки рівня засвоєння набутих теоретичних знань з питань організації (заснування) власної справи у вигляді обґрунтування мотивації створення підприємства, побудови його організаційної структури, розробки проектів установчих документів та алгоритму дій при реєстрації організаційно-правової форми підприємництва відповідно до чинного законодавства України.

Розрахункова робота складається із двох частин:

- 1) обґрунтування вибору ідеї соціального підприємництва;
- 2) розрахунок параметрів реалізації ідеї соціального підприємництва.

Розрахункова робота повинна містити такі складові:

Частина 1. Обґрунтування вибору ідеї соціального підприємництва

1. Вступ.
 2. Обґрунтування вибору ідеї соціального підприємництва.
 - 2.1. Мотивація вибору ідеї.
 - 2.2. Аналіз ідеї та її оцінка.
 3. Організаційно-правове оформлення.
 - 3.1. Обґрунтування вибору організаційно-правової форми соціального підприємництва.
 - 3.2. Алгоритм державної реєстрації соціального підприємства.
 4. Висновки.
 5. Список використаної літератури.
- Частина 2. Розрахунок параметрів реалізації ідеї соціального підприємництва

1. Обґрунтування організаційної структури створюваного підприємства.
2. Розрахунково-аналітична частина.
3. Висновки.
4. Список використаної літератури.

Студент самостійно формує банк вихідної інформації у вигляді банку ідей соціального підприємництва. Вид організаційно-правової форми соціального підприємства задається викладачем.

ЧАСТИНА 1

1. Вступ.

Необхідно обґрунтувати, чому саме створення власного соціального підприємства, а не використання свого таланту в іншій якості (найманого робітника, партнера, тощо) принесе вам користь.

2. Обґрунтування вибору підприємницької ідеї.

2.1. Мотивація вибору ідеї соціального підприємництва.

2.1.1. Яку саме потребу (або потреби) суспільства буде задовольняти ваша ідея соціального підприємництва?

2.1.2. Вказати цільового споживача та географічні і територіальні межі обраної ідеї.

2.1.3. Виявити причини виникнення цієї потреби з погляду подальшої оцінки тривалості існування підприємницького проєкту

а) поточний попит споживачів (населення, уряду, фірм).

2.2. Аналіз ідеї та її оцінка за відповідними критеріями.

Коротко проаналізувати та дати оцінку вибраної ідеї за такими показниками (ваші експертні оцінки):

2.2.1. Перспективність.

Проаналізувати прогностичний строк існування потреби із врахуванням:

- причин її виникнення;
- тенденцій розвитку товару чи послуги.

2.2.2. Реальність.

Проаналізуйте наявність факторів виробництва у вибраних географічних та територіальних межах втілення ідеї, оцінка їх потенціалу та конкурентоспроможності.

Пластичність.

Оцінка потенціальної цінності ідеї з погляду можливостей покращення модифікації, розширення кола функцій з метою проникнення на нові ринки або збереження існуючого ринку в майбутньому, надання нових властивостей товару або послугі.

Новизна.

Аналіз та оцінка ринкової новизни ідеї соціального підприємництва. Чому споживачі будуть купувати саме ваш товар чи послугу?

Підприємницький потенціал.

Оцінка відповідності ідеї соціального підприємництва вашому потенціалу – знанням, вмінням, навичкам, ресурсам, тощо.

Всі дані заносяться до табл. 1, яка визначає вихідну інформацію вибраної ідеї соціального підприємництва.

Оцінка ідеї соціального підприємництва

Показники	Назва підприємницької діяльності	
	Оцінка	Обґрунтування
1. Перспективність, роки		
2. Реальність: - праця; - капітал; - земля; - підприємницькі здібності (за 5-бальною шкалою)		
3. Пластичність: - висока; - середня; - низька («+» поставити)		
4. Новизна: - значна; - середня; - незначна («+» поставити)		
5. Відповідність потенціалу підприємця (за 5-бальною шкалою)		

Організаційно-правове оформлення ідеї соціального підприємництва.

3.1. Обґрунтування вибору організаційно-правової форми соціального підприємництва. Зміст факторів, які вплинули на ваш вибір ОПФП.

3.2. Алгоритм державної реєстрації соціального підприємства.

Необхідно вказати послідовність дій підприємця при реєстрації соціального підприємства і оформленні установчих документів, одержання свідоцтва про державну реєстрацію, ліцензій, патентів, присвоєння кодів, відкриття рахунків у банківських установах, взяття на облік у податковій адміністрації та фондах пенсійного і соціального страхування, виготовлення печаток і штампів, плати за державну реєстрацію.

ЧАСТИНА 2

1. Обґрунтування організаційної структури соціального підприємства.

Необхідно у вигляді рисунка обґрунтувати організаційну структуру соціального підприємства залежно від виду діяльності, номенклатури продукту та вибраної організаційно-правової форми підприємництва. Визначити функціональні обов'язки ключових управлінців та спеціалістів.

2. Розрахунково-аналітична частина.

2.1. У розрахунково-аналітичній частині потрібно наводити всі розрахунки, приведені в розрахунковій роботі. Результати розрахунків необхідно представляти у вигляді відповідних таблиць.

2.2. Таблиці нумеруються у відповідності до послідовності, визначеної даними рекомендаціями, і повинні бути розміщеними у відповідних розділах розрахункової роботи.

3. Вихідні дані до розрахункової роботи.

Викладач задає студентам тільки організаційно-правову форму соціального підприємництва. Конкретний вид діяльності студенти обирають самостійно (виходячи із частини №1) і, відповідно до нього формують усі параметри власної справи. Студентам надається повна свобода і самостійність у підборі інформаційно-цифрового матеріалу для розрахункової роботи, оскільки ініціатива і творчий пошук є основними рисами сучасного підприємця.

4. Рекомендації до виконання розрахункової роботи.

4.1. Теоретична частина.

У теоретичній частині студент дає коротку характеристику створюваного ним підприємства згідно з обраним видом діяльності. Цю характеристику підприємства доцільно представити у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

Загальна характеристика підприємницької структури

Організаційно- правова форма підприємства	Вид діяльності і	Засновницькі документи	Ступінь відповідальності і	Статутний капітал

4.2. Розрахунково-аналітична частина

У цьому розділі необхідно відобразити основні показники виробничо-фінансово діяльності підприємства згідно з обраним студентом видом діяльності й оцінити студентом ступінь його ризику.

Для цього необхідно послідовно виконати три кроки.

4.2.1. Визначити вартість та час, необхідні для започаткування соціального підприємництва на основі алгоритму державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності (частина 1 розрахункової роботи), заповнюючи при цьому табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок вартості та часу, необхідних
для започаткування підприємства

№ з/п	Послідовність дій	Вартість, грн.	Час, дні	Джерело інформації

Разом	X			X
-------	---	--	--	---

4.2.2. Визначити основні фактори виробництва, які мають забезпечити реалізацію діяльності. З цією метою потрібно:

- провести розрахунок основних фондів, необхідних підприємству, (табл. 3);

Таблиця 3

Визначення вартості основних фондів соціального підприємства

Назва обладнання, будівель, споруд	Джерело покриття потреби (придбання чи оренда)	Нове обладнання чи діюче	Вартість ОФ, тис. грн.	Річна норма амортизації, %	Сума річних амортизаційних відрахувань, тис. грн.
Разом	X	X		X	

- розрахувати витрати на основні матеріали, що використовуються у виробничому процесі підприємства (табл. 4);

Таблиця 4

Розрахунок витрат на основні матеріали

Назва видів основних матеріалів (сировини, матеріалів та комплектуючих)	Постачальник	Потреба, натур. од.		Ціна за одиницю, грн./од.	Вартість основних матеріалів, грн.
		на одиницю	на програму		
Разом	X	X		X	

- визначити річну потребу підприємства у трудових ресурсах (табл. 5);

Таблиця 5

Визначення річної потреби у трудових ресурсах

Категорія працівників	Якості, необхідні для виконання даного виду діяльності (кваліфікація)	Необхідна кількість, осіб	Вартість персоналу*, грн.
1. Спеціалісти			
2. Службовці			
3. Основні робітники			

4. Допоміжні робітники			
Разом			

* У вартість персоналу включається заробітна плата працівника, премії та інші винагороди, усі види відрахувань на соціальне страхування та в Пенсійний фонд.

- обґрунтувати, які виробничі та невиробничі приміщення потрібні підприємству для ведення своєї діяльності, розрахувати річну вартість витрат на їх оренду та експлуатацію (табл. 6).

Таблиця 6

Річні витрати на оренду й експлуатацію приміщення для підприємства

Види витрат	Вартість, грн.
1. Орендна плата	
2. Експлуатаційні витрати в т.ч.: - електроенергія; - амортизація будівель; - газ; - вода; - телефон, Інтернет	
3. Всього експлуатаційних витрат	
4. Інші витрати	
Разом (пп. 1+3+4)	

Для заповнення табл. 3 необхідно скласти повний перелік машин, устаткування та інших видів основних фондів, які забезпечують здійснення виробничого процесу, а також визначити затрати, пов'язані із придбанням чи орендою кожної одиниці основних фондів, і суму амортизаційних відрахувань. При цьому слід виходити із того, що залежно від цільового призначення і характеру виконуваних функцій виробничі основні фонди поділяються на чотири групи:

1 – будівлі, споруди, їх структурні компоненти і передавальні пристрої, у т.ч. житлові будівлі та їхні частини (квартири і місця загального проживання);

2 – автомобільний транспорт і вузли (запасні частини) до нього, меблі, побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструмент, включаючи ЕОМ, інші машини для автоматичної обробки інформації, інформаційні системи, телефони, мікрофони, рації, інше конторське (офісне) обладнання устаткування та прилади до них;

3 – будь-які інші основні фонди, не включені до першої, другої та четвертої груп;

4 – електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичної обробки інформації програмне забезпечення, пов'язані з ним засоби зчитування або друку інформації, інші інформаційні системи, телефони (у т.ч. стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує вартість малоцінних предметів.

Для заповнення табл. 4 спочатку потрібно скласти перелік усіх видів основних матеріалів (сировини і комплектуючих), необхідних для виконання виробничої

програми підприємства. Далі студент повинен визначитись з постачальниками потрібних йому матеріалів, обґрунтувати їх норми витрат на одиницю випущених виробів (наданих послуг), та розрахувати загальну вартість сировини і комплектуючих.

Заповненню табл. 6 передую характеристика потреб бізнесу в приміщеннях, як виробничих, так і невиробничих (включаючи адміністративно-управлінські приміщення, склади сировини і готової продукції, споруди, тощо). При визначенні вартості експлуатаційних витрат на приміщення для підприємства слід виходити із діючих на даний час норм і нормативів.

Потрібно мати на увазі, що для кожного конкретного випадку склад експлуатаційних витрат може змінюватися.

4.2.3. Розрахувати загальні витрати підприємства по веденню виробничо-господарської діяльності, врахувавши витрати на започаткування власного бізнесу. Для цього спочатку потрібно скласти та розрахувати загальний кошторис витрат підприємства (табл. 7), а потім визначити собівартість, гуртову ціну та ціну з ПДВ одиниці продукції (товарів, робіт та послуг).

Для визначення собівартості одиниці продукції необхідну суму затрат згідно з кошторисом поділити на обсяг випущеної продукції (наданих послуг) створеного підприємства.

Гуртова ціна одиниці продукції визначається з урахуванням очікуваного рівня рентабельності виробництва, а ціна з ПДВ – з урахуванням фактичної ставки ПДВ згідно з чинним законодавством України.

Таблиця 7

Загальний кошторис витрат на ведення власного бізнесу

№ з/п	Елемент витрат	Сума, тис. грн.
1.	Вартість започаткування власного бізнесу	
2.	Річні амортизаційні відрахування	
3.	Основні матеріали	
4.	Вартість персоналу	
5.	Витрати на оренду та експлуатацію приміщень	
6.	Разом	

Далі необхідно дати ризик-оцінку діяльності підприємства і проаналізувати основні ризик-фактори (табл. 8).

Таблиця 8

Оцінка основних ризик-факторів, притаманних обраній підприємницькій ідеї

№ з/п	Види ризикових ситуацій	Заходи щодо мінімізації ризиків
1		
2		
3		

...		
-----	--	--

Після цього визначити основні економічні показники діяльності підприємства за рік і проаналізувати їх (табл. 9).

Таблиця 9

Основні економічні показники діяльності підприємства за звітний рік

№ з/п	Показники	Одиниці виміру	Числове значення
1	Виторг від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт)	тис. грн.	
2	Вартість основних фондів	тис. грн	
3	Собівартість продукції	тис. грн	
4	Прибуток	тис. грн	
5	Чисельність працівників	осіб	
6	Вартість власних засобів	тис. грн.	
7	Вартість майна	тис. грн.	
8	Рентабельність продукції	%	
9	Продуктивність праці	грн./особу	

Рентабельність – це прибутковість виробничо-торгівельного процесу. Її величина вимірюється рівнем рентабельності. Рівень рентабельності (Р) суб'єктів господарювання, пов'язаних із виробництвом продукції (товарів, робіт, послуг), визначається процентним відношенням прибутку від реалізації продукції (П) до собівартості продукції (С):

$$P = (P / C) 100\% \quad (1)$$

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна (базова)

1. Сотник І. М. Соціальна та солідарна економіка : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет,. 2022. 247 с.
2. Атаманюк Е.А., Атаманюк Р.Ф Соціальна економіка: навч. посіб. Київ: Новий Світ-2000. 2024. 204 с.
3. Дубич К.В. Історія та теорія соціального забезпечення в Україні та за кордоном. Том 1.: підруч. Київ: Магнолія 2006. 2023. 272 с.
4. Андрейчук С.А. Соціологія економіки та управління: навч. посіб.. Київ: Магнолія 2006. 2024. 202 с.

Допоміжна

5. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін : посіб. / Корнецький А. О., Гончарова М. А., Назарук В. Я. та ін.; за ред. Свинчук А. А. Київ : ТОВ "ПІДПРИЄМСТВО "ВІ ЕН ЕЙ". 2017. 188 с.
6. Гончарова С. Ю. Соціальне підприємництво: сутність, ознаки та місце у діяльності сучасних домогосподарств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки"*. Херсон. 2017. № 27/2. С. 125–130.

7. Вишневська О. А. Пенсійна реформа: зарубіжний досвід для України. *Аспекти публічного управління*. 2016. № 8. С. 42–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2016_8_7.
8. Булавинець В. М. Нерівність доходів населення в Україні: чинники та сучасний стан *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5870>.
9. Безпалько О. В. Соціальне проектування: навч. посіб. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; Ін-т психології та соц. педагогіки, 2010. 127 с.
10. Буряченко О. Є. Сутність поняття пенсійного забезпечення в науковому дискурсі *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 90–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_2_16.
11. Зюзін В. О. Теоретичні засади фінансового забезпечення реалізації соціальних програм в Україні та світі. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33 (1). С. 327–335. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esvu_2017_33%281%29_40.
12. Литвин О. Скільки "коштує" пенсія в Україні та інших країнах URL: <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/skolko-stoit-pensiya-v-ukraine-i-v-raznyh-stranah-i-chto-moz-het-izmenitsya-1047146.html>.
13. Меморандум про соціальну відповідальність бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. URL: <http://www.telekritika.ua/news/2005-11-30/26424>.
14. Шаповалова Т. Соціальне підприємництво і фандрейзинг: навч. посіб. Київ : МФСА, 2016. 186 с.
15. Управління соціальним та гуманітарним розвитком: навч. посіб. 2 ч. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін. ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. Київ : НАДУ, 2009. 456 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Електронний ресурс «Фінансовий портал». URL: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> .
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: веб-сайт: URL: www.nbuv.gov.ua